

ՆՈՐԱՅՐ ԲՅՈՒՋԱՆԳԱՅԻՆ ԶԵՌԱԳՐԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

(Հաղորդագրություն № 46ա, 24 փետրվարի 1953 թ., Ամերիկահայ շրջանի՝
Հայաստանի հետ մշակութային կապ պահող հանձնախմբի)

Ժամանակ մը առաջ, հանրածանոթ ամերիկահայ բանասեր պր. Միշրոդատ Թիրյաբյան, Ամերիկահայ ազգային խորհուրդի ուշադրությունը հրավիրեց Շվեդի Ուպսալա քաղաքը բնակող հայազգի պր. Ս. Լորելլիի վերջին մի բանի տարիներու ընթացքին՝ արատաստմանի հայ մամուլին մեջ երեցած հոդվածներու շարքին՝ բազմաճանաչ բանաստեղծ Նորայր Բյուզանդացիի ձգած ձեռագիրներու մասին, Սույն հոդվածաշարքով, պր. Լորելլի կուզեր բանիմաց և հայագիտական տաճանց կարեւորությունը գնահատող հայ հասարակությունը հետաքրքրել Բյուզանդացիի այն ձեռագիրներով, որ կարճվին Գիտեսներգ քաղաքի և համալսարանի գրադարանի մեջ: Վերջերս, պր. Լորելլի առաջագրած էր իր ազգակիցներուն նյութական աջակցությամբ, հիշյալ ձեռագիրները լուսանկարել տալ և միկրոֆիլմերը ուղարկել Հայաստան, հոն հայագետներու կողմն օգտագործվելու համար: Ան գիտած էր նաև պր. Թիրյաբյանի, անձամբ և նամակներով:

Պր. Լորելլի՝ Բյուզանդացիի գործերն առգն տալը, որոնք ֆիլմի առնված էին Ուպսալայի Համալսարանի գրադարանին կողմն, ուղարկած էր Հայաստանի Գիտությանց ակադեմիային: Տակավին երեք գլխավոր գործեր կային լուսանկարվելիք:

1. Բառագիրը ստորին հայերենի ԺԱ-են ԺԷ դարերու—հինգ հատոր:

2. Ձեռագիր Աբրահամ Նրիցու— չորս հատոր:

3. Միջնադարյան քնարերգություն— երկու հատոր:

Պր. Թիրյաբյան իր նամակին մեջ կշեռներ թե Նորայր Բյուզանդացին մեր ամենին տաղանդավոր և հմուտ բանասերներն էր, որ իր բազմաթիվ քննական հրատարակություններով՝ մեծապես գնահատելի ծառայություն մատուցած է նախնյաց երկերուն քննադրական լուսաբանության և ճշտումին, հնարավորության սահմանին մեջ, և թե տարակույս չկար, «որ իր անտիպ գործերը ևս

հայագիտական իրական աբեբ կնեղայացնեն»: Ապա ուրեմն, հայության մյս պարտք էր չնա զանոնք կորուստե կամ մոռացովին և փրկել և հայ գիտական աշխարհի սեփականությունը դարձնել:

Ամերիկահայ ազգային խորհուրդը, որ Հայաստանի հետ մշակութային կապի հանձնախմբի նյութական աղբյուրն է, ի պատասխան այս գիտման, մասնավոր գումար մը հատկացուց անմիջականորեն գործին ընթացք տալու համար: Ամերիկահայ Միջհայրենակցական միությունը՝ որուն գիտման կատարված էր այս առնչությամբ, հարկ եղած գումարը տրամադրեց, այնպես որ, Հայաստան դրկված միկրոֆիլմերը այս ազգօգուտ և շինաբար կազմակերպության նվերը կըլլա Մայր Հայրենիքին:

Ուպսալայի համալսարանի հետ մասնավոր կարգադրությամբ, «Բառագիրը ստորին հայերենի» հինգ հատորները— ընդամենը 5.272 էջ— և «Միջնադարյան քնարերգություն», երկու հատոր—646 էջ—լուսանկարվեցան և միկրոֆիլմերը դրկվեցան ուղղանի երևանի Մատենադարանը: Նույն առնչ նամակով մը իմաց տրվեցավ Հայկական Գիտությանց ակադեմիայի նախագահ դոկտ. Վիկտոր Համբարձումյանի՝ որ հիշյալ միկրոֆիլմերը ուղարկած ենք Մատենադարանի հասցեն և թե անշուշտ ինքը պետք եղած միջոցներով անոնց մասին կտեղեկացնե Ակադեմիայի հետ կապակցություն ունեցող գիտնականներուն: Նույն նամակով խնդրվեցավ հարգելի գիտնականն, որ թարի ըլլա Վերանի Արատաստմանի հետ կոլլաբորացիոն կապի հայկական ընկերության՝ միջոցով, Ամերիկայի «Հայաստանի հետ մշակութային կապի հանձնախմբ»ին դրկել Ակադեմիայի այն հրատարակությունները, որոնք առնչություն ունին հայ ժողովուրդի լեզվին, մշակույթին, պատմության և կյանքին հետ, որպեսզի այս հրատարակությունները գետնգլին ամերիկյան կարևորագույն համալսարաններու մեջ, անոնց հետ գոյություն ունե-

ցող գիրքերու փոխանակության կարգադրությամբ մեր համաձայն:

Բյուզանդացիի հիշյալ երկու գլխավոր դործերու միկրոֆիլմերն օրինակ մըն ալ ապահովվեցաւ Ամերիկահայ ազգային խորհուրդի գրադարանին համար, որ արդեն մեր ձեռքը հասած է և տրամադրելի է հայադետ բանասերներու, Նյու-Յորք Պրակիկ լայբրերի հետ կարգադրությամբ մը՝ որ իր միկրոֆիլմի մեքենաները այս նպատակին համար ի սպաս դրած է:

Այս հայագիտության ոլորտին նպաստող ձեռնարկի հաջողության իրենց մասնակցու-

թյունը բերին տեարք Ս. Լորելլի և Մ. Թիրյաքյան, Միջհայրենակցականի քարտուղար տիկին Ա. Սերոբյան, Ուպալայի համալսարանի գրադարանայետ դոկտ. Տ. Կլեյբըրկ և Ամերիկահայ ազգային խորհուրդը, որոնց անհնուն կհայտնենք մեր շնորհակալությո՛ւնները:

ի դիմաց

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԵՏ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ

ԿԱՊԻ ՀԱՆՁՆԱԽՈՒՄԻ

ԵՋՆԻԿ Կ. ԱԶՆԱԿՅԱՆ—ԲԱՐՈՈՒԼԱՐ

(Արտատպւած Թեհրանի «ԼԵՐԱՄՈՒՆԻ»
Քերթից)

